Technical and Bibliographic Notes / Notes techniques et bibliographiques

The Institute has attempted to obtain the best original copy available for filming. Features of this copy which may be bibliographically unique, which may alter any of the images in the reproduction, or which may significantly change the usual method of filming, are checked below.

L'Institut a microfilmé le meilleur exemplaire qu'il lui a été possible de se procurer. Les détails de cet exemplaire qui sont peut-être uniques du point de vue bibliographique, qui peuvent modifier une image reproduite, ou qui peuvent exiger une modification dans la méthode normale de filmage sont indiqués ci-dessous.

- [x] Coloured covers/ Couverture de couleur
- [ ] Covers damaged/ Couverture endommagée
- [ ] Covers restored and/or laminated/ Couverture restaurée et/ou pelliculée
- [ ] Cover title missing/ Le titre de couverture manque
- [ ] Coloured maps/ Cartes géographiques en couleur
- [ ] Coloured ink (i.e. other than blue or black)/ Encre de couleur (i.e. autre que bleue ou noire)
- [ ] Coloured plates and/or illustrations/ Planches et/ou illustrations en couleur
- [ ] Bound with other material/ Relié avec d'autres documents
- [ ] Tight binding may cause shadows or distortion along interior margin/ La reliure serrée peut causer de l'ombre ou de la distorsion le long de la marge intérieure
- [ ] Blank leaves added during restoration may appear within the text. Whenever possible, these have been omitted from filming/ Il se peut que certaines pages blanches ajoutées lors d'une restauration apparaissent dans le texte, mais, lorsque cela était possible, ces pages n'ont pas été filmées.

- [ ] Coloured pages/ Pages de couleur
- [ ] Pages damaged/ Pages endommagées
- [ ] Pages restored and/or laminated/ Pages restaurées et/ou pelliculées
- [x] Pages discoloured, stained or foxed/ Pages décolorées, tachetées ou piquées
- [ ] Pages detached/ Pages détachées
- [x] Showthrough/ Transparence
- [ ] Quality of print varies/ Qualité inégale de l'impression
- [ ] Continuous pagination/ Pagination continue
- [ ] Includes index(es)/ Comprend un (des) index

Title on header taken from:/
Le titre de l'en-tête provient:

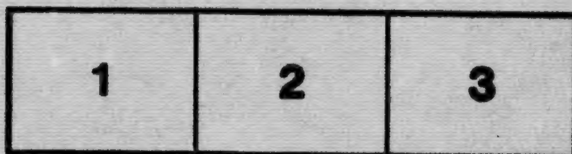
- [ ] Title page of issue/ Page de titre de la livraison
- [ ] Caption of issue/ Titre de départ de la livraison
- [ ] Masthead/ Générique (périodiques) de la livraison

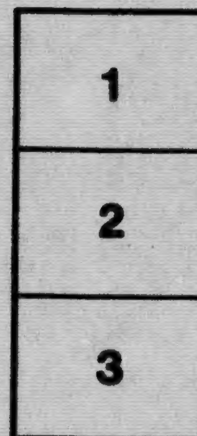
- [ ] Additional comments:/ Commentaires supplémentaires:

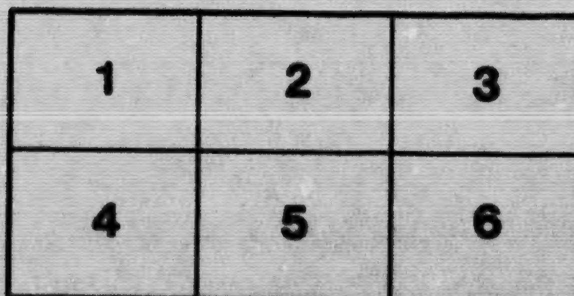
This item is filmed at the reduction ratio checked below/
Ce document est filmé au taux de réduction indiqué ci-dessous.

10X		14X		18X		22X		26X		30X	
12X		16X		20X		24X		28X		32X	

✓ marked at 19X

1
2
3

1
2
3

1
2
3
4
5
6

EXERCISES

IN

LATIN SIGHT TRANSLATION

BY

J. HENDERSON, M.A.

AND

J. FLETCHER, M.A., LL.D.

FIRST SERIES

(Based on Caesar, De Bell. Gall.)

TORONTO

THE COPP, CLARK COMPANY, LIMITED

EXERCISES

IN

LATIN SIGHT TRANSLATION.

I.

Gaul and its peoples (*Caes.*, *Bell. Gall.*, *I.*, *1*).

GALLIA est omnis divīsa in partes tres, quarum unam incolunt[1] Belgae, aliam Aquitāni, tertiam, qui ipsorum linguā Celtae, nostrā Galli, appellantur. Hi omnes linguā, institutis, legibus inter se differunt. Gallos ab Aquitanis Garumna flumen, a Belgis Matrŏna[2] et Sequăna[3] divīdit. Horum omnium fortissimi sunt Belgae, propterea quod a cultu[4] atque humanitate[5] provinciae longissime absunt, minimeque ad eos mercatores saepe[6] commeant,[7] atque ea, quae ad effeminandos animos pertinent, important, proximique sunt Germanis, qui trans Rhenum incolunt, quibuscum continenter bellum gerunt. Qua de causa Helvetii quŏque relīquos Gallos virtute praecēdunt, quod fere cotidianis[8] proeliis cum Germanis contendunt, cum aut suis finibus eos[9] prohibent, aut ipsi in eorum finibus bellum gerunt.

[1]inhabit. [2]the Marne. [3]the Seine. [4]mode of life. [5]civilisation. [6]minime saepe = very seldom. [7]go, resort. [8]daily. [9]the Germans.

II.

Orgetorix persuades the Helvetii to leave their homes (*Caes.*, *Bell. Gall.*, *I.*, *2*).

Apud Helvetios longe nobilissimus et ditissimus fuit Orgetŏrix. Is, Marco Messalā et Marco Pisōne consulibus, regni cupiditate inductus, coniurationem[1] nobilitatis fecit et civitati persuasit, ut de finibus suis cum omnibus copiis exirent : (dixit) perfacile esse, cum virtūte omnibus praestarent, totīus Galliae imperio potīri. Id hoc facilius eis persuasit quod undīque loci naturā Helvetii continentur[2]: una ex[3] parte flumine Rheno, latissimo atque altissimo, qui agrum Helvetium a Germanis divīdit : altera ex parte monte Iura altissimo, qui est inter Sequănos et Helvetios ; tertiā, lacu Lemanno et flumine Rhodăno, qui Provinciam nostram ab Helvetiis divīdit.

[1]conspiracy. [2]are confined by the character of their country. [3]on.

III.

Caesar overtakes a part of the Helvetii and defeats them (Caes., Bell. Gall., I., 12).

Flumen est Arar,[1] quod per fines Aeduorum et Sequănorum in Rhodănum influit, incredibili lenitate, ita ut oculis, in utram partem[2] fluat, iudicari non possit. Id Helvetii ratibus ac lintribus iunctis transibant. Ubi per exploratores Caesar certior factus est, tres iam copiarum partes Helvetios id flumen transduxisse, quartam vero partem citra flumen Ararim reliquam esse, de[3] tertia vigilia cum legionibus tribus e castris profectus ad eam partem pervenit, quae nondum flumen transierat. Eos impedītos et inopinantes[4] aggressus magnam eorum partem concīdit[5]; reliqui fugae sese mandavērunt atque in proximas silvas abdidērunt.

[1]the Saône. [2]direction. [3]in the course of. [4]off their guard. [5]cut to pieces.

IV.

Caesar meets a reverse and follows the Helvetii cautiously (Caes., Bell. Gall., I., 15).

Postero die castra ex eo loco movent. Īdem facit Caesar equitatumque omnem ad numerum quatuor millium, quem ex omni Provincia et Aeduis atque eorum sociis coactum[1] habebat, praemittit, qui videant, quas in partes hostes iter faciant. Qui cupidius[2] novissimum agmen[3] insecuti alieno[4] loco cum equitatu Helvetiorum proelium committunt; et pauci de nostris cadunt. Quo proelio sublati[5] Helvetii, quod quingentis equitibus tantam multitudinem equitum propulerant, audacius subsistere (*stand*) nonnumquam et novissimo agmine nostros lacessere coeperunt. Caesar suos a proelio continebat, ac satis habebat in praesentia hostem rapinis, pabulationibus populationibusque prohibere. Ita dies circiter quindecim iter fecerunt, ŭti[6] inter novissimum hostium agmen et nostrum primum non amplius quinis aut senis millibus passuum interesset.

[1]collected. [2]too eagerly. [3]the rear. [4]unfavorable. [5]elated: perf. part. pass. of tollo. [6]uti = ut.

V.

Caesar advances against the enemy (Caes., Bell. Gall., I., 21).

Eodem die ab exploratoribus certior factus hostes sub monte consedisse millia passuum ab ipsius castris octo, qualis esset natura

montis et qualis ascensus, qui cognoscerent, misit. Renuntiatum est facilem esse. De tertia vigilia Titum Labienum legatum cum duabus legionibus et iis ducibus, qui iter cognoverant, summum iugum montis ascendere iubet; quid sui consilii sit ostendit. Ipse de quarta vigilia eodem itinere, quo hostes ierant, ad eos contendit equitatumque omnem ante se mittit. Publius Considius, qui rei militaris peritissimus habebatur[1] et in exercitu Lucii Sullae et postea in Marci Crassi fuerat cum exploratoribus praemittitur.

[1]consider.

VI.

Caesar prepares for battle with the Helvetii (*Caes.*, *Bell. Gall.*, *I.*, *24*).

Postquam id animadvertit, copias suas Caesar in proximum collem subducit, equitatumque, qui sustineret hostium impetum, misit. Ipse interim in colle medio triplicem aciem instruxit legionum quattuor veteranarum, ita ŭti supra se in summo iugo duas legiones, quas in Gallia citeriore proxime[1] conscripserat, et omnia auxilia collocaret, ac totum montem hominibus compleret; interea sarcinas in unum locum conferri et eum ab his, qui in superiore acie constiterant,[2] muniri iussit. Helvetii cum omnibus suis carris[3] secuti impedimenta in unum locum contulerunt; ipsi confertissima acie, reiecto nostro equitatu et phalange facta, sub[4] primam nostram aciem successerunt.

[1]very recently. [2]had taken up their position. [3]cart. [4]up to.

VII.

Caesar marches against the Belgae (*Caes.*, *Bell. Gall.*, *II.*, *2*).

His nuntiis litterisque commotus Caesar duas legiones in citeriore Gallia novas conscripsit, et inita aestate, in interiorem Galliam qui deduceret, Quintum Pedium legatum misit. Ipse, cum primum pabuli copiă esse inciperet, ad exercitum venit. Dat negotium Senonibus relĭquisque Gallis, qui finitimi Belgis erant, ŭti ea, quae apud eos gerantur, cognoscant seque de his rebus certiorem faciant. Hi constanter omnes nuntiaverunt manus cogi[1], exercitum in unum locum conduci. Tum vero dubitandum[2] non existimavit, quin ad

eos proficisceretur. Re frumentaria comparata castra movet diebusque circiter quindecim ad fines Belgarum pervenit.

[1]muster. [2]supply sibi esse: that he should delay.

VIII.

Caesar marches to relieve the Remi (*Caes.*, *Bell. Gall.*, *II.*, *7*).

Eo de media nocte Caesar, iisdem ducibus usus,[1] qui nuntii ab Iccio venerant, Numidas et Cretas sagittarios et funditores Baleares subsidio oppidanis mittit; quorum adventu et[2] Remis studium propugnandi[3] accessit,[4] et hostibus eadem de causa spes potiendi[5] oppidi discessit. Itaque paulisper[6] apud oppidum morati agrosque Remorum depopulati, omnibus vicis aedificiisque, quos adire potuerant, incensis, ad castra Caesaris omnibus copiis contenderunt et ab millibus passuum minus duobus[7] castra posuerunt; quae castra, ut fumo atque ignibus significabatur, amplius millibus passuum octo in latitudinem patebant.

[1]employing the same persons as guides. [2]both. [3]beat off (the enemy). [4]come to. [5]gain (+gen.). [6]a short time. [7]less than two miles off.

IX.

Caesar marches against the Nervii (*Caes.*, *Bell. Gall.*, *II.*, *16*).

Cum per eorum fines triduum[1] iter fecisset, inveniebat ex captivis Sabim[2] flumen ab castris suis non amplius millia passuum decem abesse: trans id flumen omnes Nervios consedisse adventumque ibi Romanorum exspectare unā cum Atrebatibus et Veromanduis finitimis suis—nam his utrisque persuaserant ŭti eandem belli fortunam experirentur[3]; exspectari etiam ab his Aduatucorum copias atque esse in itinere: mulieres, quique per aetatem ad pugnam inutiles viderentur, in eum[4] locum coniecisse,[5] quo[6] propter paludes exercitui aditus non esset.

[1]for three days. [2]the Sambre. [3]try, await. [4]a. [5]station; sc. eos. [6]to which.

X.

Caesar's soldiers equal to an emergency (*Caes.*, *Bell. Gall.*, *II.*, *20*).

Caesari omnia uno tempore erant agenda: vexillum proponendum,[1] quod erat insigne[2] cum ad arma concurri oporteret, signum tubā dandum, ab opere[3] revocandi milites, ii, qui paulo longius aggeris

petendi[4] causa processerant, arcessendi, acies instruenda, milites cohortandi. Quarum rerum magnam partem temporis brevitas et incursus hostium impediebat. His difficultatibus duae res erant subsidio, scientia atque usus militum, quod superioribus proeliis exercitati, quid fieri oporteret, ipsi sibi praescribere[5] poterant, et quod ab opere singulisque legionibus singulos legatos Caesar discedere, nisi munitis castris, vetuerat.

[1]the standard had to be advanced (sc. fuit). [2]signal. [3]their work. [4]of seeking material for the mound. [5]to direct themselves.

XI.

A thanksgiving is decreed at Rome in honor of Caesar (Caes., Bell. Gall., II., 35).

His rebus gestis omni Gallia pacata,[1] tanta huius belli ad barbaros opinio perlata est, uti ab his nationibus, quae trans Rhenum incolerent, mitterentur legati ad Caesarem, qui se obsides daturas, imperata facturas pollicerentur; quas legationes Caesar, quod in Italiam Illyricumque properabat, inita proxima aestate ad se reverti iussit. Ipse in Carnutes, Andes, Turonesque, quae civitates propinquae his locis erant, ubi bellum gesserat, legionibus in hiberna deductis, in Italiam profectus est. Ob easque res ex literis Caesaris dies quindecim supplicatio decreta est, quod ante id tempus accidit nulli.

[1]pacify.

XII.

A new route into Italy (Caes., Bell. Gall., III., 1).

Cum in Italiam proficisceretur Caesar, Servium Galbam cum legione duodecima et parte equitatus in Veragros misit, qui ab finibus Allobrogum ad summas Alpes pertinent. Causa mittendi fuit, quod iter per Alpes, quo magno cum periculo magnisque cum portoriis[1] mercatores ire consueverant, patefieri volebat. Huic permisit, si opus esse arbitraretur, ŭti in eis locis legionem hiemandi causā[2] collocaret. Galba, secundis aliquot proeliis factis castellisque compluribus eorum expugnatis, missis ad eum undique legatis obsidibusque datis et pace facta, constituit cohortes duas ibi collocare et ipse cum reliquis eius legionis cohortibus in vico Veragrorum,

qui appellatur Octodurus, hiemare; qui vicus positus in valle, non magnā adiectā[3] planitie, altissimis montibus undique continetur.

[1]tolls. [2]for the purpose of wintering. [3]being near.

XIII.

The Romans saved by a sortie (*Caes., Bell. Gall., III., 5*).

Cum iam amplius horis sex continenter pugnaretur ac non solum vires, sed etiam tela nostros deficerent, atque hostes acrius instarent languidioribusque nostris[1] vallum scindere et fossas complere coepissent, resque esset iam ad extremum perducta casum,[2] Publius Sextius Baculus, quem Nervico proelio compluribus confectum vulneribus diximus, et item Caius Volusenus, vir et consilii magni et virtutis, ad Galbam accurrunt atque unam esse spem salutis docent, si eruptione factā extremum auxilium[3] experirentur. Itaque convocatis centurionibus celeriter militibus imperat, ut paulisper intermitterent proelium, ac tantummodo tela missa exciperent[4] seque ex labore reficerent, post dato signo ex castris erumperent atque omnem spem salutis in virtute ponerent.

[1]as our men grew feebler. [2]and when the battle had been brought to a final crisis. [3]last resource. [4]*i.e.*, on their shields.

XIV.

Caesar's motives for making war (*Caes., Bell. Gall., III., 10*).

Erant hae difficultates belli gerendi,[1] quas supra ostendimus, sed multa Caesarem tamen ad id bellum incitabant: iniuriae retentorum equitum Romanorum, rebellio facta post deditionem, defectio datis obsidibus, tot civitatum coniuratio, in primis,[2] ne, hac parte[3] neglecta, relĭquae nationes ĭdem sibi licēre arbitrarentur. Itaque cum intellegeret omnes fere Gallos novis rebus studere et ad bellum celeriter excitari, omnes autem homines naturā libertati studere et condicionem servitūtis odisse, priusquam plures civitates conspirarent,[4] partiendum sibi ac latius distribuendum exercitum putavit.

[1]in making war. [2]supply timor. [3]district. [4]joined the league.

XV.

A naval battle (*Caes., Bell. Gall., III., 14*).

Compluribus expugnatis oppidis, Caesar, ubi intellexit frustra tantum laborem sumi neque hostium fugam captis oppidis reprimi,

statuit exspectandam classem. Quae ubi convēnit ac primum ab hostibus visa est, circiter ducentae et viginti naves eorum paratissimae atque omni genere armorum ornatissimae[1] profectae ex portu nostris adversae constiterunt[2]: neque satis Bruto, qui classi praeërat, constabat,[3] quam rationem pugnae insisterent.[4] Una erat magno usui res praeparata a nostris, falces[5] praeacutae. His cum funes, qui antennas[6] ad malos destinabant,[7] comprehensi adductique[8] erant, navigio[9] remis incitato praerumpebantur.[10] Quibus abscissis, antennae necessario concĭdebant, ut, cum omnis Gallicis navibus spes in velis armamentisque[11] consisteret,[12] his ereptis, omnis usus[13] navium uno tempore eriperetur.

[1]equipped. [2]take up position. [3]it was not very clear. [4]they should adopt. [5]hook. [6]yard-arm. [7]make fast. [8]draw tight. [9]ship. [10]break off. [11]tackle. [12]centre. [13]control.

XVI.

Disastrous defeat of the Gauls (*Caes., Bell. Gall., III., 19*).

Locus erat castrorum editus,[1] et paulatim ab imo acclivis[2] circiter passus mille. Huc magno cursu hostes contenderunt, ut quam minimum spatii[3] ad se colligendos armandosque Romanis daretur, exanimatique[4] pervenerunt. Sabinus, suos hortatus, signum dat. Impeditis hostibus propter ea, quae ferebant, onera, subito duabus portis eruptionem fieri iubet. Factum est (*the result was*) opportunitate loci, hostium inscientia ac defetigatione, virtute militum, superiorum pugnarum exercitatione, ut ne unum quidem nostrorum impetum ferrent ac statim terga verterent. Quos impeditos integris viribus milites nostri consecuti magnum numerum eorum occĭderunt; relĭquos equites nostri consectati paucos relĭquerunt.[5] Civitates omnes se statim dediderunt. Nam, ut ad bella suscipienda Gallorum alacer ac promptus est animus, sic mollis ac minime resistens ad calamitates perferendas mens eorum est.

[1]high. [2]sloping. [3]time. [4]out of breath. [5]leave alive.

XVII.

The murder of Tasgetius (*Caes., Bell. Gall., V., 25*).

Erat in Carnutibus summo loco natus Tasgetius, cuius maiores in sua civitate regnum obtinuerant. Huic Caesar pro eius virtute atque in se benevolentia, quod in omnibus bellis singulari eius

operā fuerat usus, maiorum locum restituerat. Tertium iam hunc annum regnantem inimici multis palam ex[1] civitate auctoribus[2] interfecerunt. Defertur ea res ad Caesarem. Ille veritus, quod ad plures[3] pertinebat, ne civitas eorum deficeret, Lucium Plancum cum legione ex Belgio celeriter in Carnutes proficisci iubet ibique hiemare, quorumque operā cognoverat Tasgetium interfectum, eos comprehensos ad se mittere. Interim ab omnibus legatis quibus legiones tradiderat, certior factus est, in hiberna perventum[4] locumque hibernis esse munitum.

[1]in. [2]abettor. [3]very many. [4]supply esse = that the troops had reached.

XVIII.

Cotta opposes leaving the camp (Caes., Bell. Gall., V, 28).

Itaque ad consilium rem deferunt, magnaque inter eos exsistit controversia. Lucius Cotta compluresque tribuni militum et primorum ordinum centuriones nihil temere agendum neque ex hibernis iniussu[1] Caesaris discedendum existimabant; quantasvis copias etiam Germanorum sustineri posse munitis hibernis docebant: rem[2] esse testimonio, quod primum hostium impetum multis ultro vulneribus inlatis[3] fortissime sustinuerint; re frumentaria se non premi; interea et ex proximis hibernis et a Caesare conventura subsidia; postremo quid esse levius aut turpius, quam auctore hoste de summis rebus capere consilium?

[1]without the order. [2]fact. [3]inflict.

XIX.

The Romans decide to leave their camp (Caes., Bell. Gall., V., 31).

Consurgitur ex consilio; orant milites, ne dissensione et pertinacia rem in summum periculum deducant: facilem esse rem, seu maneant, seu proficiscantur, si modo unum omnes sentiant; contra in dissensione nullam se salutem perspicere. Res disputatione ad mediam noctem perducitur. Tandem dat[1] Cotta permotus manus: superat sententia Sabini. Pronuntiat se prima luce ituros. Consumitur vigiliis reliqua pars noctis, cum sua quisque miles circumspiceret, quid secum portare posset, quid ex instrumento[2] hibernorum relinquere cogeretur. Prima luce sic ex castris proficiscuntur, ut

quibus esset persuasum, non ab hoste, sed ab homine amicissimo consilium datum, longissimo agmine maximisque impedimentis.

[1]dat manus, gives in. [2]equipment.

XX.

The massacre (*Caes., Bell. Gall., V., 37*).

Sabinus, quos in praesentia tribunos militum circum se habebat, et primorum ordinum centuriones se sequi iubet et, cum propius Ambiorigem accessisset, iussus arma abicere imperatum facit suisque, ut idem faciant, imperat. Interim, dum de condicionibus inter se agunt longiorque ab Ambiorige instituitur sermo, paulatim circumventus interficitur. Tum vero suo more victoriam conclamant atque ululatum[1] tollunt impetuque in nostros facto ordines perturbant. Ibi Lucius Cotta pugnans interficitur cum maxima parte militum. Reliqui se in castra recipiunt, unde erant egressi. Ex quibus Lucius Petrosidius aquilifer, cum magna multitudine hostium premeretur, aquilam intra vallum proiecit, ipse pro castris fortissime pugnans occiditur. Illi aegre ad noctem oppugnationem sustinent; noctu ad unum omnes desperata salute se ipsi interficiunt.

[1]shout.

XXI.

The rival centurions (*Caes., Bell. Gall., V., 44*).

Erant in ea legione fortissimi viri, centuriones qui primis ordinibus adpropinquarent, Titus Pulio et Lucius Vorenus. Hi perpetuas inter se controversias habebant, uter anteferretur, omnibusque annis de locis summis simultatibus[1] contendebant. Ex his Pulio, cum acerrime ad munitiones pugnaretur, Quid dubitas, inquit, Vorene? aut quem locum[2] tuae probandae virtutis expectas? hic dies de nostris controversiis iudicabit. Haec cum dixisset, procedit extra munitiones, quaeque pars hostium confertissima est visa, in eam irrumpit. Ne Vorenus quidem sese vallo continet, sed omnium veritus existimationem subsequitur. Mediocri spatio relicto Pulio pilum in hostes immittit atque unum ex multitudine procurrentem traicit; quo percusso[3] et exanimato,[4] hunc scutis protegunt, in hostem[5] tela universi coniciunt neque dant regrediendi facultatem.

[1]rivalry. [2]opportunity. [3]strike. [4]fainting. [5]*i.e.*, Pulio.

XXII.

The rival centurions (continued).

Transfigitur scutum Pulioni et verutum[1] in balteo[2] defigitur. Avertit hic casus vaginam[3] et gladium educere conanti dextram moratur manum, impeditumque hostes circumsistunt. Succurrit inimicus illi Vorenus et laboranti subvenit. Ad hunc se confestim a Pulione omnis multitudo convertit; illum veruto arbitrantur occisum. Gladio comminus[4] rem gerit Vorenus atque uno interfecto, reliquos paulum propellit; dum cupidius instat, in locum deiectus inferiorem concidit. Huic rursus[5] circumvento fert subsidium Pulio, atque ambo incolumes compluribus interfectis summā cum laude sese intra munitiones recipiunt. Sic fortuna in contentione et certamine utrumque versavit,[6] ut alter alteri inimicus auxilio salutique esset, neque diiudicari[7] posset, uter utri virtute anteferendus videretur.

[1]dart. [2]belt. [3]this accident turns his scabbard aside. [4]hand to hand. [5]in turn. [6]change. [7]decide.

XXIII.

News conveyed to Caesar from Cicero's camp by a Gallic slave (Caes., Bell. Gall., V., 45).

Quanto erat in dies gravior atque asperior oppugnatio, et maxime quod magnā parte militum confectā vulneribus res ad paucitatem defensorum pervenerat,[1] tanto crebriores litterae nuntiique ad Caesarem mittebantur; quorum pars deprehensa in conspectu nostrorum militum cum cruciatu necabatur. Erat unus intus[2] Nervius nomine Vertico, loco natus honesto, qui a prima obsidione ad Ciceronem perfugerat suamque ei fidem praestiterat. Hic servo spe libertatis magnisque persuadet praemiis, ut litteras ad Caesarem deferat. Has ille in iaculo illigatas effert et Gallus inter Gallos sine ulla suspicione versatus[3] ad Caesarem pervenit. Ab eo de periculis Ciceronis legionisque cognoscitur.

[1]the fighting now fell to a few defenders. [2]in the camp. [3]mingling.

XXIV.

Prompt measures for relief (Caes., Bell. Gall., V., 46).

Caesar acceptis litteris horā circiter undecimā diei statim nuntium ad M. Crassum quaestorem mittit, cuius hiberna aberant ab

eo milia passuum viginti quinque; iubet media nocte legionem proficisci celeriterque ad se venire. Exit cum nuntio Crassus. Alterum ad Caium Fabium legatum mittit, ut in Atrebatum fines legionem adducat, qua sibi scit iter faciendum. Scribit Labieno,[1] si reipublicae commodo facere posset, cum legione ad fines Nerviorum veniat. Reliquam partem exercitus, quod paulo aberat longius, non putat expectandam; equites circiter quadringentos ex proximis hibernis colligit.

[1] Sc. ut.

XXV.

An "armed council" of the Gauls is summoned (*Caes., Bell. Gall., V., 56*).

Indutiomărus, ubi intellexit Nervios bellum Romanis parare, neque sibi voluntariorum copias defore, armatum concilium indicit. Hoc more Gallorum est initium belli: quo lege communi omnes puberes[1] armati convenire consueverunt, qui ex iis novissimus[2] convenit, in conspectu multitudinis omnibus cruciatibus affectus necatur. In eo concilio Cingetorigem, alterius principem factionis, generum suum, quem supra demonstravimus Caesaris secutum fidem[3] ab eo non discessisse, hostem iudicat bonaque eius publicat.[4] His rebus confectis in concilio pronuntiat, arcessitum se compluribus Galliae civitatibus; se iturum per fines Remorum eorumque agros populaturum ac, priusquam id faciat, castra Labieni oppugnaturum. Quae fieri velit, praecipit.

[1] adult. [2] last. [3] fidem sequi, support. [4] confiscate.

XXVI.

Death of Indutiomarus (*Caes., Bell. Gall., V., 58*).

Interim Indutiomărus ad castra Romana accedit atque ibi magnam partem diei consumit; equites Gallorum tela coniciunt et magna cum contumelia nostros ad pugnam evocant. Nullo ab nostris dato responso, sub vesperum dispersi ac dissipati discedunt. Subito Labienus duabus portis omnem equitatum emittit; praecipit ut territis hostibus atque in fugam coniectis unum omnes peterent Indutiomarum.

XXVII.

Death of Indutiomarus (continued).

Interdicit Caesar ne quis quem prius vulneret, quam Indutiomarum interfectum viderit, quod spatium nactum[1] illum effugere nolebat; magna proponit iis, qui occiderint, praemia; submittit cohortes equitibus subsidio. Probat hominis consilium fortunā, et cum unum omnes peterent, in ipso fluminis vado deprehensus Indutiomarus interficitur caputque eius refertur in castra; redeuntes equites, quos possunt, consectantur atque occīdunt. Hac re cognitā omnes, quae convenerant, copiae discedunt, pauloque habuit post id factum Caesar quietiorem Galliam.

[1]gain time.

XXVIII.

The Treveri stir up war (Caes., Bell. Gall., VI., 2).

Interfecto Indutiomaro, ut docuimus, ad eius propinquos a Trevĕris imperium defertur. Illi finitimos Germānos sollicitare et pecuniam polliceri non desistunt. Cum ab proximis impetrare non possent, ulteriores temptant. Inventis nonnullis civitatibus iure iurando inter se confirmant;[1] Ambiorigem sibi societate et foedere adiungunt. Quibus rebus cognitis Caesar, cum undique bellum parari vidēret, Nervios adiunctis Cisrhenanis omnibus Germānis esse in armis, Senŏnes ad imperatum non venire et cum finitimis civitatibus consilia communicare, a Treveris Germanos crebris legationibus sollicitari, maturius sibi de bello cogitandum putavit.

[1]give mutual assurances.

XXIX.

Caesar quells the Nervii and summons a council at Paris (Caes., Bell. Gall., VI., 3).

Itaque nondum hieme confectā proximis quattuor coactis legionibus, de improviso in fines Nerviorum contendit et, priusquam illi aut convenire aut profugere possent, magno pecŏris atque hominum numero capto atque eā praedā militibus concessā vastatisque agris in deditionem venire atque obsides sibi dare coēgit. Eo celeriter confecto negotio rursus in hiberna legiones reduxit. Concilio Galliae primo vere, ut instituerat, indicto, cum relĭqui praeter

Senones, Carnutes Treverosque venissent, initium belli ac defectionis hoc esse arbitratus, ut[1] omnia postponere videretur, concilium Lutetiam Parisiorum transfert. Confines[2] erant hi Senonibus civitatemque patrum memoriā coniunxerant.[3] Hac re pro suggestu[4] pronuntiatā eodem die cum legionibus in Senones proficiscitur magnisque itineribus eo pervēnit.

[1]to make it appear that he was postponing the whole matter. [2]neighbors. [3]made one state with them. [4]from a platform.

XXX.

Caesar crosses the Rhine a second time (*Caes., Bell. Gall., VI., 9*).

Caesar, postquam ex Menapiis in Treveros venit, duabus de causis Rhenum transire constituit; quarum una erat, quod auxilia contra se Treveris miserant, altera, ne ad eos Ambiorix receptum[1] haberet. His constitutis rebus paulum supra eum locum, quo ante exercitum traduxerat, facere pontem instituit. Magno militum studio paucis diebus opus efficitur. Firmo in Treveris ad pontem praesidio relicto, ne quis ab his subito motus oreretur, reliquas copias equitatumque traducit. Ubii, qui ante obsides dederant atque in deditionem venerant purgandi sui causā ad eum legatos mittunt, qui doceant neque auxilia ex sua civitate in Treveros missa neque ab se fidem laesam[2]; petunt atque orant, ut sibi parcat, ne communi odio Germanorum innocentes pro nocentibus poenas pendant; si amplius obsidum vellet, dare pollicentur.

[1]place of retreat. [2]break.

XXXI.

Factions among the Gauls (*Caes., Bell. Gall., VI., 11*).

Quoniam ad hunc locum perventum est, non alienum esse videtur de Galliae Germaniaeque moribus et, quo differant hae nationes inter sese, proponere. In Gallia non solum in omnibus civitatibus atque in omnibus pagis partibusque,[1] sed paene etiam in singulis domibus factiones sunt, earumque factionum principes sunt, quorum ad arbitrium summa omnium rerum redeat.[2] Ita eius rei causā[3] antiquĭtus[4] institutum esse videtur, ne quis ex plebe contra potentiorem auxilii egēret: suos enim quisque opprimi et circumveniri non patitur, neque, aliter si faciat, ullam inter suos habet auctoritatem.

[1]district. [2]to whose arbitrament the final decision of everything comes. [3]with this object. [4]from ancient times.

XXXII.

Rivals for supremacy in Gaul (Caes., Bell. Gall., VI., 12).

Cum Caesar in Galliam venit, alterius factionis principes erant Aedui, alterius Sequăni. Hi[1] cum per se minus valerent, quod summa auctoritas antiquitus erat in Aeduis magnaeque eorum erant clientelae,[2] Germanos atque Ariovistum sibi adiunxerant eosque ad se magnis iacturis[3] pollicitationibusque perduxerant. Proeliis vero compluribus factis secundis atque omni nobilitate Aeduorum interfecta tantum potentiā antecesserant, ut magnam partem clientium ab Aeduis ad se traducerent obsidesque ab iis principum filios acciperent et publice iurare cogerent, nihil se contra Sequanos consilii inituros, et partem finitimi agri per vim occupatam possiderent Galliaeque totius principatum obtinerent.

[1]the latter. [2]clientship. [3]sacrifice.

XXXIII.

Caesar supports the Aedui and Remi (Caes., Bell. Gall., VI., 12).

Necessitate adductus Aeduus Divitiacus auxilii petendi causā Romam ad senatum profectus imperfecta re[1] redierat. Adventu Caesaris factā commutatione rerum, obsidibus Aeduis redditis, veteribus clientelis restitutis, novis per Caesarem comparatis, quod hi, qui se ad eorum amicitiam aggregaverant, meliore condicione atque aequiore imperio se ūti videbant, eorum gratiā dignitateque amplificata, Sequani principatum dimiserant.[2] In eorum locum Remi successerant; quos quod adaequare apud Caesarem gratiā intellegebatur,[3] ii, qui propter veteres inimicitias nullo modo cum Aeduis coniungi poterant, se Remis in clientelam dicabant.[4] Hos illi diligenter tuebantur: ita et novam auctoritatem tenebant. Eo tum statu res erat, ut longe principes haberentur Aedui, secundum locum dignitatis Remi obtinerent.

[1]without gaining his object. [2]lose. [3]as it was seen that they equalled the Aedui in favor with Caesar. [4]devoted themselves as clients of the Remi.

XXXIV.

Classes of people among the Gauls. The Druids (Caes., Bell. Gall., VI., 13).

In omni Gallia eorum hominum, qui aliquo sunt numero atque honore, genera sunt duo. Nam plebs paene servorum habetur loco,

quae nihil audet per se, nulli adhibetur consilio. Plerique, cum aut aere alieno aut magnitudine tributorum aut iniuria potentiorum premuntur, sese in servitutem dicant nobilibus, quibus in hos eadem omnia sunt iura, quae dominis in servos. Sed de his duobus generibus alterum est druidum, alterum equitum. Illi rebus divinis intersunt, sacrificia publica ac privata procurant, religiones interpretantur: ad eos magnus adulescentium numerus disciplinae causā concurrit, magnoque hi sunt apud eos honore. Nam fere de omnibus controversiis publicis privatisque constituunt, et si quod est admissum facinus, si caedes facta, si de finibus controversia est, iidem decernunt, praemia poenasque constituunt.

XXXV.

The Druids (continued).

Si qui aut privatus aut populus eorum decreto non stetit, sacrificiis interdicunt. Haec poena apud eos est gravissima. Quibus ita est interdictum, hi numero impiorum ac sceleratorum habentur, his omnes decedunt, aditum sermonemque defugiunt, ne quid ex contagione incommodi accipiant, neque his petentibus ius redditur neque honos ullus communicatur. His autem omnibus druidibus praeest unus, qui summam inter eos habet auctoritatem. Hoc mortuo aut, si qui ex reliquis excellit dignitate, succedit, aut, si sunt plures pares, suffragio druidum, nonnunquam etiam armis de principatu contendunt. Hi certo anni tempore in finibus Carnutum, quae regio totius Galliae media habetur, considunt in loco consecrato. Huc omnes undique, qui controversias habent, conveniunt eorumque decretis iudiciisque pārent. Disciplina in Britannia reperta atque inde in Galliam translata esse existimatur, et nunc, qui diligentius eam rem cognoscere volunt, plerumque illo discendi causā proficiscuntur.

XXXVI.

The Druids (continued). (Caes., Bell. Gall., VI., 14).

Druides a bello abesse consuerunt[1] neque tributa unā cum reliquis pendunt, militiae vacationem omniumque rerum[2] habent immunitatem. Tantis excitati praemiis et sua sponte multi in disciplinam[3] conveniunt et a parentibus propinquisque mittuntur. Magnum ibi

numerum versuum ediscere dicuntur. Itaque annos nonnulli vicenos in disciplina permanent. Neque fas esse existimant ea litteris mandare, cum in reliquis fere rebus, publicis privatisque rationibus, Graecis litteris utantur. Id mihi duabus de causis instituisse videntur, quod neque in vulgum disciplinam efferri velint neque eos, qui discunt, litteris confisos minus memoriae studere (*cultivate*); quod fere plerisque accidit, ut praesidio[4] litterarum diligentiam in perdiscendo ac memoriam remittant. In primis hoc volunt persuadere,[5] non interire animas, sed ab aliis post mortem transire ad alios, atque hoc[6] maxime ad virtutem excitari putant, metu mortis neglecto. Multa[7] praeterea de sideribus atque eorum motu, de mundi[8] ac terrarum magnitudine, de rerum[9] natura, de deorum immortalium vi ac potestate disputant et iuventuti tradunt.

[1] = consueverunt. [2] all public burdens. [3] instruction. [4] help. [5] hoc persuadere, to impress this belief. [6] *i.e.*, the doctrine of the transmigration of souls. [7] multa disputant, they have frequent discussions. [8] the universe. [9] the nature of things, *i.e.*, science.

XXXVII.

Religion of the Gauls (*Caes., Bell. Gall., VI., 16*).

Natio est omnis Gallorum admodum dedita religionibus,[1] atque ob eam causam, qui sunt affecti gravioribus morbis quique in proeliis periculisque versantur, aut pro victimis homines immolant aut se immolaturos vovent administrisque ad ea sacrificia druidibus utuntur, quod, pro vita hominis nisi hominis vita reddatur, non posse deorum immortalium numen placari arbitrantur, publiceque eiusdem generis habent instituta sacrificia. Alii immani magnitudine simulacra habent, quorum contexta viminibus membra vivis hominibus complent; quibus succensis circumventi flammā exanimantur homines. Supplicia eorum, qui in furto aut in latrocinio aut aliqua noxia[2] sint comprehensi, gratiora dis immortalibus esse arbitrantur; sed cum eius generis copia defecit, etiam ad innocentium supplicia descendunt.[3]

[1] religious ceremonies. [2] crime. [3] they have recourse.

XXXVIII.

The gods of the Gauls (*Caes., Bell. Gall., VI., 17*).

Deum maxime Mercurium colunt; huius sunt plurima simulacra, hunc omnium inventorem artium ferunt, hunc viarum atque itinerum

ducem, hunc ad quaestus pecuniae mercaturasque habere vim maximam arbitrantur; post hunc Apollinem[1] et Martem et Iovem et Minervam. De his eandem fere, quam reliquae gentes, habent opinionem: Apollinem[2] morbos depellere, Minervam operum atque artificiorum initia[3] tradere,[4] Iovem imperium caelestium tenere, Martem bella regere. Huic, cum proelio dimicare constituerunt, ea, quae bello ceperint, plerumque devovent; cum superaverunt, animalia capta immolant reliquasque res in unum locum conferunt. Multis in civitatibus harum rerum exstructos tumulos locis consecratis conspicari licet[5]; neque saepe accidit, ut neglectā quispiam religione aut capta apud se occultare aut posita[6] tollere auderet, gravissimumque ei rei supplicium cum cruciatu constitutum est.

[1]supply colunt. [2]supply arbitrantur. [3]the rudiments of arts and crafts. [4]teaches. [5]one may see. [6]deposited as an offering.

XXXIX.

Marriage and funerals among the Gauls (*Caes., Bell. Gall., VI., 19*).

Viri in uxores, sicuti in liberos, vitae necisque habent potestatem; et cum pater familiae illustriore loco natus decessit, eius propinqui conveniunt et, de morte si res in suspicionem venit, de uxoribus in servilem modum[1] quaestionem habent et, si compertum est, igni atque omnibus tormentis excruciatas[2] interficiunt. Funera sunt pro cultu[3] Gallorum magnifica et sumptuosa; omniaque, quae vivis cordi fuisse[4] arbitrantur, in ignem inferunt, etiam animalia, ac paulo supra hanc memoriam[5] servi et clientes, quos ab iis dilectos esse constabat, iustis funeribus confectis[6] unā cremabantur.

[1]as with slaves, *i.e.*, by torture. [2]agreeing with uxores understood. [3]considering the civilisation. [4]be dear to. [5]shortly before my time. [6]after the regular funeral ceremonies were over.

XL.

Laws against gossiping (*Caes., Bell. Gall., VI., 20*).

Quae civitates commodius[1] suam rem publicam administrare existimantur, habent legibus sanctum,[2] si quis quid de re publica (*politics*) a finitimis rumore aut fama acceperit, uti ad magistratum deferat neve[3] cum quo alio communicet, quod[4] saepe homines temerarios atque imperitos falsis rumoribus terreri et ad facinus impelli et de summis rebus consilium capere cognitum est. Magistratus, quae visa sunt,[5] occultant, quaeque esse ex usu iudicaverunt,

multitudini produnt. De re publica nisi per concilium loqui non conceditur.

[1]well. [2]have a rule laid down by law. [3] = et ne. [4]because; join with cognitum est. [5]seem good.

XLI.

The Germans (*Caes., Bell. Gall., VI., 21*).

Germani multum ab hac consuetudine differunt. Nam neque druides habent, qui rebus divinis praesint, neque sacrificiis student.[1] Deorum numero eos solos ducunt, quos cernunt et quorum aperte opibus iuvantur, Solem et Vulcanum et Lunam; reliquos ne famā quidem acceperunt. Vita omnis in venationibus atque in studiis militaris consistit[2]; ab parvulis labori ac duritiae student. Qui diutissime impuberes[3] permanserunt, maximam inter suos ferunt laudem: hoc ali staturam, ali vires nervosque confirmari putant. In fluminibus perluuntur (*bathe*) et pellibus aut parvis renonum[4] tegimentis utuntur, magna corporis parte nuda.

[1]perform. [2]is spent. [3]unmarried. [4]reindeer.

XLII.

Land tenure among the Germans (*Caes., Bell. Gall., VI., 22*).

Agriculturae non student (*practise*) maiorque pars eorum victus in lacte, caseo, carne consistit. Neque quisquam agri modum certum[1] aut fines habet proprios, sed magistratus ac principes in annos singulos gentibus cognationibusque[2] hominum, qui tum unā coierunt, quantum et quo loco visum est agri, attribuunt atque anno post alio[3] transire cogunt. Eius rei multas afferunt causas: ne assidua consuetudine capti[4] studium belli gerendi agriculturā commutent[5]; ne latos fines parare studeant potentioresque humiliores possessionibus expellant; ne accuratius[6] ad frigora atque aestus vitandos aedificent; ne qua oriatur pecuniae cupiditas, qua ex re factiones dissensionesque nascuntur; ut animi aequitate plebem contineant, cum suas quisque opes cum potentissimis aequari videat.

[1]fixed. [2]clans and families. [3]to another spot. [4]charmed by unbroken custom. [5]exchange for agriculture. [6]too carefully.

XLIII.

Warlike habits of the Germans (*Caes., Bell. Gall., VI., 23*).

Civitatibus maxima laus est quam latissime circum se vastatis finibus solitudines habere. Hoc proprium[1] virtutis existimant,

expulsos agris finitimos cedere[2] neque quemquam prope audere consistere; simul hoc se fore tutiores arbitrantur, repentinae incursionis timore sublato. Cum bellum civitas aut illatum defendit aut infert,[3] magistratus, qui ei bello praesint, ut vitae necisque habeant potestatem, deliguntur. In pace nullus est communis magistratus, sed principes regionum atque pagorum inter suos ius dicunt[4] controversiasque minuunt. Latrocinia nullam habent[5] infamiam, quae extra fines cuiusque civitatis fiunt, atque ea iuventutis exercendae ac desidiae minuendae causā fieri praedĭcant. Hospitem violare fas non putant; qui quacumque de causa ad eos venerunt, ab iniuria prohibent, sanctos habent, hisque omnium domus patent victusque communicatur.

[1]a characteristic. [2]retire. [3]make. [4]decide points of law. [5]involve.

XLIV.

The Germans and the Gauls contrasted in bravery (*Caes., Bell. Gall., VI., 24*).

Ac fuit antea tempus, cum Germanos Galli virtute superarent, ultro bella inferrent, propter hominum[1] multitudinem agrique inopiam trans Rhenum colonias mitterent. Itaque ea, quae fertilissima Germaniae sunt, loca circum Hercyniam silvam, quam Eratostheni et quibusdam Graecis famā notam esse video, Volcae Tectosăges[2] occupaverunt atque ibi consederunt; quae gens ad hoc tempus his sedibus sese continet summamque habet iustitiae et bellicae laudis opinionem. Nunc quod in eadem inopia, egestate, patientia Germani permanent, eodem victu et cultu corporis[3] utuntur, Gallis autem provinciarum Romanarum propinquitas et transmarinarum rerum notitia[4] multa ad usus largitur,[5] paulatim assuefacti superari multisque victi proeliis, ne se quidem ipsi[6] cum illis[7] virtute comparant.

[1]population. [2]a Gallic tribe. [3]mode of living and bodily training. [4]knowledge. [5]bring them many articles for use. [6]the Gauls. [7]the Germans.

XLV.

The Hercynian Forest (*Caes., Bell. Gall., VI., 25*).

Huius Hercyniae silvae, quae supra demonstrata est, latitudo novem dierum iter expedito[1] patet; non enim aliter finiri[2] potest,

neque mensuras itinerum noverunt. Oritur ab Helvetiorum finibus rectaque fluminis Danuvii regione[3] pertinet ad fines Dacorum; hinc se flectit sinistrorsus diversis ab flumine regionibus multarumque gentium fines propter magnitudinem attingit; neque quisquam est huius Germaniae, qui se aut adisse ad initium eius silvae dicat, cum dierum iter sexaginta processerit, aut, quo ex loco oriatur, acceperit; multaque in eā genera ferarum nasci constat, quae reliquis in locis visa non sint: ex quibus quae maxime differant ab ceteris et memoriae prodenda videantur, haec[4] sunt.

[1]for a man lightly equipped. [2]to be defined. [3]in a straight line parallel to the river Danube. [4]as follows.

XLVI.

One-horned cattle. The elk (*Caes., Bell. Gall., VI., 26, 27*).

Est bos cervi figurā, cuius a media fronte inter aures unum cornu exsistit[1] excelsius magisque directum his, quae nobis nota sunt, cornibus; ab eius summo sicut palmae ramique[2] late diffunduntur. Eadem est feminae marisque[3] natura, eadem forma magnitudoque cornuum. Sunt item, quae appellantur alces.[4] Harum est consimilis capris figurā et varietas pellium,[5] sed magnitudine paulo antecedunt mutilaeque sunt cornibus[6] et crura[7] sine nodis articulisque habent, neque quietis causā procumbunt neque, si quo afflictae casu[8] concīdērunt, erigere sese aut sublevare possunt. His sunt[9] arbores pro cubilibus: ad eas se applicant atque ita paulum modo reclinatae quietem capiunt. Quarum ex vestigiis cum est animadversum a venatoribus, quo se recipere consuerint, omnes eo loco aut ab radicibus subruunt aut accīdunt arbores, tantum ut species[10] earum stantium relinquatur. Huc cum se reclinaverunt, infirmas arbores pondere affligunt atque unā ipsae concīdunt.

[1]rises. [2]like branching hands; literally, like hands and branches (hendiadys). [3]a male. [4]elk. [5]a piebald skin. [6]with blunted horns. [7]legs. [8]by any accident. [9]serve them. [10]appearance.

XLVII.

The primitive ox (*Caes., Bell. Gall., VI., 28*).

Tertium est genus eorum, qui uri appellantur. Hi sunt magnitudine paulo infra elephantos, specie[1] et colore et figura tauri. Magna vis eorum est et magna velocitas, neque homin[illegible] neque

ferae, quam conspexerunt, parcunt. Hos studiose foveis[2] captos interficiunt; hoc se labore durant adulescentes atque hoc genere venationis exercent, et qui plurimos ex his interfecerunt, relatis in publicum cornibus, magnam ferunt laudem. Sed assuescere ad homines et mansuefieri[3] ne parvuli quidem possunt. Amplitudo cornuum et figura et species multum a nostrorum boum cornibus differt. Haec studiose conquisita ab labris argento circumcludunt atque in amplissimis epulis pro poculis utuntur.

[1]in appearance. [2]pitfall. [3]to be tamed.

XLVIII.

A force left on the Rhine (*Caes., Bell. Gall., VI., 29*).

Caesar, postquam per Ubios exploratores comperit, Suebos sese in silvas recepisse, inopiam frumenti veritus, quod, ut supra demonstravimus, minime omnes Germani agriculturae student, constituit non progredi longius; sed, ne omnino metum reditus sui barbaris tolleret atque ut eorum auxilia tardaret, reducto exercitu partem ultimam pontis, quae ripas Ubiorum contingebat, in longitudinem pedum ducentorum rescindit atque in extremo ponte turrim constituit praesidiumque cohortium duodecim pontis tuendi causā ponit magnisque eum locum munitionibus firmat. Ei loco praesidioque Caium Volcatium Tullum adulescentem praefecit.

XLIX.

A Roman hero (*Caes., Bell. Gall., VI., 38*).

Erat aeger cum praesidio relictus Publius Sextius Baculus, cuius mentionem superioribus proeliis fecimus, ac diem iam quintum cibo caruerat. Hic diffisus suae atque omnium saluti inermis ex tabernaculo prodit; videt imminere hostes atque in summo esse rem discrimine; capit arma a proximis atque in porta consistit. Consequuntur hunc centuriones eius cohortis, quae in statione[1] erat; paulisper unā proelium sustinent. Relinquit animus[2] Sextium gravibus acceptis vulneribus; aegre servatur. Hoc spatio interposito reliqui sese confirmant[3] tantum, ut in munitionibus consistere audeant speciemque defensorum praebeant.

[1]on guard. [2]consciousness. [3]take courage.

L.

Caesar returns in safely (*Caes., Bell. Gall., VI., 41*).

Germani desperatā expugnatione castrorum, quod nostros iam constitisse in munitionibus videbant, cum eā praedā, quam in silvis deposuerant, trans Rhenum sese receperunt. Ac tantus fuit etiam post discessum hostium terror, ut ea nocte, cum Caius Volusenus missus cum equitatu ad castra venisset, fidem non faceret[1] adesse cum incolumi Caesarem exercitu. Sic omnino animos timor praeoccupaverat, ut paene alienatā mente deletis omnibus copiis equitatum se ex fuga recepisse dicerent neque incolumi exercitu[2] Germanos castra oppugnaturos fuisse contenderent. Quem timorem Caesaris adventus sustulit.

[1]gain credence. [2]if the army were safe.

LI.

Ambiorix baffles pursuit (*Caes., Bell. Gall., VI., 43*).

Caesar rursus ad vexandos hostes profectus magno coacto numero ex finitimis civitatibus eos in omnes partes dimittit. Omnes vici atque omnia aedificia, quae quisque conspexerat, incendebantur; praeda ex omnibus locis agebatur; frumenta non solum a tanta multitudine iumentorum atque hominum consumebantur, sed etiam anni tempore atque imbribus procubuerant,[1] ut, si qui etiam in praesentia se occultassent, tamen his deducto exercitu rerum omnium inopiā pereundum videretur. Ac saepe in eum locum[2] ventum est tanto in omnes partes diviso[3] equitatu, ut Ambiorigem circumspicerent captivi[4] nec plane etiam abiisse ex conspectu contenderent, ut[5] qui se summam ab Caesare gratiam inituros putarent, paene naturam studio vincerent, semperque paulum[6] ad summam felicitatem[7] defuisse videretur, atque ille latebris aut saltibus se eriperet et alias regiones partesque peteret non maiore equitum praesidio quam quattuor, quibus solis vitam suam committere audebat.

[1]lodge (of corn). [2]to such a pass. [3]distribute. [4]the men taken were looking about for A. [5]so that. [6]only a little. [7]*i.e.*, capturing A.
